

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

Lietuvos Respublikos Seimui

IŠVADA DĖL VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO TURTO 2006 METŲ ATASKAITOS

2007 m. lapkričio 30 d. Nr. FA-P-60-15-56
Vilnius

Vykdydama Valstybės kontrolės ir Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymų reikalavimus Valstybės kontrolė atliko Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 m. ataskaitos (toliau – Ataskaita) valstybinį auditą ir valstybinius auditus pagal mastą, nustatytą metinėje valstybinių auditų programoje. Valstybinių auditų tikslas – nustatyti, ar Ataskaita parodo tikrą ir teisingą valstybės turto finansinę būklę, ar ji parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, ar valstybės turtas apskaitomas, valdomas, naudojamas ir disponuojama juo laikantis teisės aktų reikalavimų, apžvelgti valstybės turto apskaitos, registravimo, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemas.

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą¹ viso valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą rengia Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Statistikos departamentas).

Valstybės kontrolė suplanavo ir atliko auditus taip, kad gautų pakankamą pagrindą nuomonei pareikšti. Valstybės kontrolė nevertino duomenų, kurių auditas pagal įstatymus yra pavestas savivaldybių kontrolierių tarnyboms ir audito įmonėms².

¹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729, 15 str. (2006 m. liepos 18 d. redakcija).

² Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta, kad savivaldybių kontrolierių tarnybos pateikia išvadą dėl savivaldybių patikėjimo teise valdomo valstybės turto ataskaitos; Lietuvos banko įstatyme nustatyta, kad audito įmonės atlieka Lietuvos banko, Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatyme – Valstybinio socialinio draudimo fondo, Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įmonių įstatyme – valstybės įmonių finansinį auditą.

Atsižvelgiant į atliktų valstybinių auditų rezultatus, Valstybės kontrolės nuomonė yra tokia:

1. Ataskaita parengta pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus, nustatytus Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, joje nėra reikšmingų iškraipymų, lyginant su duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Atkreipiame dėmesį į šiuos pastebėjimus:

- Valstybės turto informacinės paieškos sistema turi pradėti veikti nuo 2008 m., tačiau tam nebuvo pasiruošta ir siūloma naudojimosi šia sistema pradžios terminą nukelti iki 2010 m. (*plačiau – Išvados priedo 2 dalies 2 skyriuje*).
- Teisės aktai, reglamentuojantys valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymą, neatitinka šios dienos reikalavimų ir turėtų būti peržiūrėti (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 1 skyriuje*).
- Valstybiniai auditoriai, atlikę valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinius (teisėtumo) auditus, negalėjo patvirtinti dvylikos valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinių atskaitomybių kai kurių duomenų, susijusių su šių valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomu valstybės turtu, tikslumo ir teisingumo, todėl yra rizika, kad Ataskaitos duomenys, susiję su minėtų institucijų / įstaigų finansinių atskaitomybių duomenimis, gali būti netikslūs (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 2 skyriuje*).

2. Ataskaita valstybės turto finansinę būklę atspindi tiek, kiek leidžia valstybės turto apskaitai galiojantys reikalavimai, tačiau neparodo tikros ir teisingos valstybės turto finansinės būklės, kadangi:

- Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema yra nevientisa, neatitinka tarptautinių apskaitos standartų.
- Dalis turto yra neįvertinta (pavyzdžiui, valstybei priklausančios kultūros vertybės) arba netiksliai nustatyta turto vertė (pavyzdžiui, žemė kartu su miškais ir vandenimis įvertinta masinio vertinimo verčių vidurkių nustatymo būdu, žemės gelmių išteklių – panaudojant mokesčio už valstybinius gamtos išteklius tarifo nustatymo metodu).
- Nėra patikimų duomenų apie tai, kiek ir kokio registruotino turto yra neįregistruota viešuosiuose registruose.

(Plačiau – Išvados priedo 1 dalies 1 skyriuje).

Išvados priede pateikiama Valstybės kontrolės išvadą pagrindžianti informacija, apibendrintos išvados ir siūlymai, kiti pastebėjimai dėl Ataskaitos sudarymo, valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo.

Valstybės kontrolierė

Rasa Budbergytė

**Išvados dėl Valstybei nuosavybės
teise priklausančio turto 2006 m.
ataskaitos priedas**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

**VALSTYBEI NUOSAVYBĖS TEISE PRIKLAUSANČIO
TURTO 2006 METŲ ATASKAITOS VERTINIMO
REZULTATAI**

2007 m. lapkričio 30 d.
Vilnius

Su Išvada dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2006 m. ataskaitos
galima susipažinti Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

I V A D A S	5
A P I B E N D R I N T O S I Š V A D O S I R S I Ū L Y M A I	7
I D A L I S. V a l s t y b ė s k o n t r o l ė s i š v a d ą p a t v i r t i n a n t i i n f o r m a c i j a	9
1. Ataskaitos duomenų tikslumas ir teisingumas, jos atitiktis teisės aktų reikalavimams	9
1.1. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema	9
1.2. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarka	11
2. Ataskaitos duomenų patikimumo vertinimas	12
II dalis. Patikėjimo teise valdomo valstybės turto registravimas	14
1. Valstybės turto privalomas registravimas – pasikeitimai per metus	14
1.1. Valstybinės žemės ir kito nekilnojamojo turto registravimas	14
1.2. Kultūros vertybės	15
1.3. Viešojo naudojimo geležinkeliai	16
2. Valstybės turto informacinės paieškos sistema	17
III dalis. Valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemos	20
1. Valstybės turto valdytojas	20
2. Valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumai	22
2.1. Sisteminiai valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomo valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumai	22
2.2. Baltijos pajūrio žemės naudojimo ir jos valstybinės kontrolės vertinimas	26
2.3. Valstybinio audito ataskaitoje „Dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ir žemės reformos esamos būklės vertinimo rezultatų“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas	29
2.4. Akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ gaivinimo plano vykdymas	31
3. Valstybės kontroliuojamos įmonės	32
IV dalis. Seimo ir Valstybės kontrolės siūlymų Vyriausybei įgyvendinimas	35

ĮVADAS

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą viso valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą rengia Statistikos departamentas ir kiekvienais metais iki rugpjūčio 1 d. ataskaitos projektą pateikia Valstybės kontrolei. Valstybės kontrolės pareiga – iki spalio 1 d. Statistikos departamentui pateikti preliminarias išvadas dėl šio projekto. Statistikos departamentas, įvertinęs Valstybės kontrolės pateiktas preliminarias išvadas, Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą iki lapkričio 1 d. teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) ir Valstybės kontrolei. Vyriausybė, vadovaudamasi minėto įstatymo nuostatomis, šią ataskaitą, o Valstybės kontrolė – Išvadą dėl jos, iki gruodžio 1 d. privalo pateikti Seimui.

Rengdami Išvadą dėl Ataskaitos (toliau – Išvada) siekėme:

- pareikšti nepriklausomą nuomonę apie valstybės turto finansinę būklę 2006 m. ir suteikti Seimui informaciją, reikalingą Ataskaitai svarstyti;
- atskleisti valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemas ir pateikti siūlymus, kaip jas spręsti.

Atlikdami valstybinius auditus įvertinome, ar:

- Ataskaita parodo tikrą ir teisingą valstybės turto finansinę būklę;
- Ataskaita parengta pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, nustatytus Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitai parengti;
- Ataskaitoje nėra reikšmingų informacijos iškraipymų, lyginant jos duomenis su Statistikos departamento gautomis statistinėmis ataskaitomis ir kitais tvarkomais duomenimis ir ar nėra reikšmingų duomenų iškraipymų statistinėse ataskaitose.

Valstybės kontrolė, įvertinusi Statistikos departamento pateiktą Ataskaitos projektą, pateikė preliminarią išvadą, pastebėjimus ir siūlymus, į kuriuos Statistikos departamentas atsižvelgė (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 2 skyriuje*).

Struktūra

Išvados priedo **I dalyje** pateikiama Valstybės kontrolės išvadą patvirtinanti informacija: dėl Ataskaitos duomenų tikslumo ir teisingumo, jos atitikties teisės aktų reikalavimams, Ataskaitos rengimo tvarkos (**1 skyriuje**), dėl Ataskaitos duomenų patikimumo (**2 skyriuje**). Informacija, susijusi su patikėjimo teise valdomo valstybės turto registravimu, pateikiama **II dalyje**: pokyčiai valstybės turto registravimo srityje (**1 skyriuje**), Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo eiga (**2 skyriuje**). Apibendrintas valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo problemas pateikėme **III dalyje**: dėl valstybės valdymo institucijos, atstovaujančios valstybės turto

savininkui – valstybei, paskyrimo (*1 skyriuje*), dėl valstybinių auditų metu nustatytų sisteminių trūkumų valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo srityse (*2 skyriuje*). Kaip įgyvendinami Vyriausybei pateikti Seimo siūlymai ir Valstybės kontrolės rekomendacijos, nurodytos Išvadoje dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos, aprašyta **IV dalyje**.

APIBENDRINTOS IŠVADOS IR SIŪLYMAI

Išvados:

1. Ataskaita parengta pagal galiojančių teisės aktų reikalavimus, nustatytus valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui, joje nėra reikšmingų iškrypimų, lyginant su valstybės institucijų / įstaigų ir įmonių statistinėmis ataskaitomis ir duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Tačiau Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarka turėtų būti peržiūreta – įvertinti teisės aktų, valstybės turto apskaitos tvarkos, duomenų šaltinių, iš kurių sudaroma ši ataskaita, pasikeitimai; nustatyta ataskaitos forma ir turinys ir apsispręsta, ar Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaita bus rengiama, kai bus pradėti rengti valstybės konsoliduotų ir nacionalinių ataskaitų rinkiniai (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 1 skyriuje*).

2. Per 2006 metus valstybės turto apskaitos būklė iš esmės nepasikeitė. Kaip ir Valstybės kontrolės išvadose dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2004 ir 2005 metų ataskaitų, atkreipiame dėmesį, jog dėl viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos nevientisumo, neatitikties tarptautiniams apskaitos standartams Ataskaita neparodo tikros ir teisingos valstybės turto finansinės būklės (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 1 skyriuje*).

3. Valstybiniai auditoriai, atlikę valstybės institucijų ir įstaigų 2006 m. finansinius (teisėtumo) auditus, negalėjo patvirtinti Kultūros ministerijai pavaldžių įstaigų, Lietuvos nacionalinės filharmonijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžių įstaigų, Vilniaus apskrities viršininko administracijos, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Vilniaus dailės akademijos, Mykolo Romerio universiteto, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos ir Lietuvos veterinarijos akademijos Veterinarijos instituto 2006 m. finansinių atskaitomybių kai kurių duomenų, susijusių su šių valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomu valstybės turtu, tikslumo ir teisingumo (2006-12-31 materialiojo turto likučių – 390 mln. Lt, finansinio turto – 13,5 mln. Lt ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo likučių – 154 mln. Lt). Yra rizika, kad Ataskaitos duomenys, susiję su šiais minėtų institucijų / įstaigų finansinių atskaitomybių duomenimis, gali būti netikslūs (*plačiau – Išvados priedo 1 dalies 2 skyriuje*).

Apibendrinus valstybės institucijų ir įstaigų 2006 m. finansinius (teisėtumo) auditus, kurių metu buvo vertinama, kaip yra valdomas, naudojamas valstybės institucijų ir įstaigų patikėjimo teise valdomas turtas ir kaip juo disponuojama, nustatyta, kad dažniausiai pasitaikantys trūkumai

yra šie: valstybės turtas naudojamas neturint teisinio pagrindo; valstybės turtas perduodamas valdyti ir naudotis neatlygintinai, todėl pažeidžiamas Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas (*plačiau – Išvados priedo 3 dalies 2 skyriuje*).

4. Nėra patikimų duomenų, kiek ir kokio registruotino turto yra iki šiol neįregistruota viešuosiuose registruose, kada bus užbaigta turto registracija ir kiek tam reikės valstybės lėšų (*plačiau – Išvados priedo 2 dalies 1 skyriuje*).

5. Seimas, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės išvadoje dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos pateiktas rekomendacijas, pasiūlė Vyriausybei 2007 metais imtis priemonių, užtikrinančių, kad Valstybės turto informacinė paieškos sistema pradėtų veikti teisės aktuose nustatytais terminais (nuo 2008 m.). Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbai pradėti, tačiau nustatytais terminais ji nepradės veikti (*plačiau – Išvados priedo 2 dalies 2 skyriuje*).

6. Valstybės kontrolė jau kelerius metus Išvadose Seimui dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų atskleidžia sistemines problemas, susijusias su neracionaliu valstybės turto valdymu, neekonomišku požiūriu į jo naudojimą. Valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumai patvirtina būtinybę paskirti valstybės valdymo instituciją, atstovaujančią valstybės turto savininkui – valstybei. Ši institucija turėtų formuoti bendrą valstybės turto valdymo strategiją bei koordinuoti valstybės turto valdymą laikantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principų (*plačiau – Išvados priedo 3 dalies 1 skyriuje*).

Siūlymai Vyriausybei:

1. Peržiūrėti teisės aktus, reglamentuojančius Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymą:

- Tobulinti Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarką, nustatant ataskaitos formą ir turinį.
- Apsispręsti ir įtvirtinti teisės aktais, ar Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaita bus rengiama, kai bus pradėti rengti valstybės konsoliduotų ir nacionalinių ataskaitų rinkiniai.
- Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitai rengti naudoti valstybės institucijų / įstaigų ir įmonių audituotų finansinių atskaitomybių duomenis.

2. Centralizuotai koordinuoti valstybės lėšų, reikalingų visam registruotinam turtui įteisinti, poreikio nustatymą.

3. Įpareigoti Kultūros ministeriją imtis priemonių kultūros vertybių registravimui.

I DALIS. VALSTYBĖS KONTROLĖS IŠVADA PATVIRTINANTI INFORMACIJA

1. Ataskaitos duomenų tikslumas ir teisingumas, jos atitiktis teisės aktų reikalavimams

Vertinimas

Ataskaita parengta pagal teisės aktų reikalavimus, nustatytus Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos sudarymui.

Per 2006 m. valstybės turto apskaita nepasikeitė, dalis turto lieka neapskaityta, neįvertinta, įvertinta netiksliai ar tik natūrinė išraiška. Kaip ir Valstybės kontrolės išvadose dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2004 ir 2005 m. ataskaitų, atkreipiame dėmesį, jog dėl viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistemos nevientisumo, neatitikties tarptautiniams apskaitos standartams Ataskaita nerodo tikros ir teisingos valstybės turto finansinės būklės.

Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarka turėtų būti peržiūrėta – įvertinti teisės aktų, valstybės turto apskaitos, duomenų, iš kurių sudaroma ši ataskaita, šaltinių pasikeitimai, nustatyta ataskaitos forma ir turinys, ataskaitos rengimo tvarka pereinamuoju laikotarpiu³ ir jos rengimo būtinumas, kai bus pradėta rengti valstybės konsoliduotų ir nacionalinių ataskaitų rinkinius.

1.1. Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema

Ataskaitos duomenys:

- Valstybei priklausančio nefinansinio turto likutinė vertė (išskyrus žemę, išžvalgytas naudingąsias iškasenas, muziejines vertybes ir kitą neįvertintą turta) per 2006 m. padidėjo 2,1 proc. ir 2006 m. pabaigoje sudarė 19 957,5 mln. Lt.
- Valstybės finansinio turto 2006 m. pabaigoje buvo 18 536,7 mln. Lt, per metus jis padidėjo 18,5 proc.⁴.
- Valstybinės žemės fondo plotas 2006 m. gruodžio 31 d. buvo 2 958,0 tūkst. ha (teritorinės jūros vandenų plotas – 186,1 tūkst. ha – į valstybės žemės fondo plotą neįtraukiamas). Per metus šis valstybės turtas sumažėjo 5,1 proc. Valstybinės žemės fondo vertė 2006 m. gruodžio 31 d. buvo 89 080,1 mln. Lt. Valstybinės žemės fondas vertine išraiška per metus padidėjo 11,0 proc.

³ Nuo 2008 m. sausio 1 d., kai Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitą turėtų pradėti rengti Finansų ministerija, iki viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės reformos nuostatų įgyvendinimo.

⁴ Didžiausia įtaką šio turto padidėjimui turėjo įplaukos už parduotas akcinės bendrovės „Mažeikių nafta“ akcijas.

- Detaliai išžvalgytų žemės gelmių išteklių sąlyginė⁵ vertė 2006 m. pabaigoje buvo 55 973,2 mln. Lt. Per metus šio turto sąlyginė vertė sumažėjo 0,1 proc.

Trūkumai, kurie turi reikšmingą įtaką pateikiant tikrą ir teisingą 2006 m. valstybės turto ir įsipareigojimų finansinę būklę⁶:

- Viešojo sektoriaus buhalterinės apskaitos ir finansinės atskaitomybės sistema nėra vientisa: valstybės įmonės, Valstybinio socialinio draudimo fondas tvarko apskaitą kaupimo principu, valstybės institucijos / įstaigos – modifikuotu pinigų principu, valstybės pinigų fondai (išskyrus Valstybinio socialinio draudimo fondą) – pinigų principu.
- Iki šiol dalis valstybės turto yra neįvertinta ir į Ataskaitą neįtraukta (muziejinės vertybės, radijo dažniai, oro erdvė ir kt.); dalis turto įvertinta tik natūrine išraiška arba apytiksliai – pavyzdžiui, valstybinio žemės fondo vertė nustatoma naudojant masinio vertinimo verčių vidurkių nustatymo būdą, žemės gelmių išteklių vertė nustatoma naudojant mokesčio už valstybinius gamtos išteklius tarifo nustatymo principą.
- Nėra patikimų duomenų apie valstybės mokestinius įsipareigojimus (į Ataskaitą įtraukta tik pridėtinės vertės mokesčio permoka), neapskaitomi ir neatskleidžiami valstybės institucijų / įstaigų neapibrėžtieji įsipareigojimai, neformuojama dalis atidėjimų.

Įgyvendinus viešojo sektoriaus apskaitos reformą, valstybės turtas turėtų būti apskaitomas ir atskleidžiamas vadovaujantis vienodais turto apskaitos, vertinimo ir duomenų atskleidimo standartais.

Seimas 2003 m. pasiūlė Vyriausybei ar jos įgaliotai institucijai, vykdant viešojo sektoriaus apskaitos reformą, įvertinti, ar būtina rengti Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto metinę ataskaitą, kai bus pradėta rengti viešojo sektoriaus konsoliduota finansinė atskaitomybė⁷. Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatyme⁸ numatyta, kad valstybės konsoliduotų ataskaitų rinkinys bus rengiamas nuo 2010 m., o nacionalinių – nuo 2012 m. Tačiau teisės aktai nenumato, ar viešojo sektoriaus konsoliduotų ataskaitų rinkinys pakeis dabar Statistikos departamento rengiamą Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto metinę ataskaitą. Pažymėtina, kad nėra nustatyta, kaip valstybės konsoliduotų ir nacionalinių ataskaitų rinkiniai atspindės duomenis apie valstybės įmonių ir savivaldybių patikėjimo teise valdomą valstybės turtą, valstybinį žemės fondą, žemės išteklių gelmes, valstybės skolinius įsipareigojimus, Lietuvos banko kapitalą.

⁵ Sąlyginės vertės apskaičiavimas atliekamas naudojant mokesčio už valstybinius gamtos išteklius tarifo nustatymo principą, t. y. mokesčio tarifas sudaro apie 5 proc. išgaunamų išteklių vertės. Apskaičiuojant žemės gelmių išteklių vertę naudoti mokesčio už gamtos išteklius tarifai galioja iki 2007-01-01.

⁶ Plačiau - Ataskaitos aiškinamajame rašte.

⁷ Lietuvos Respublikos Seimo 2003-05-13 nutarimas Nr IX-1552 „Dėl 2001 m. ataskaitos apie valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą“ (2004-10-12 nutarimo IX-2478 redakcija).

⁸ Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymas, 2007-06-26 Nr. X-1212.

1.2. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarka

Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimą reglamentuoja Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo, Vyriausybės nutarimų⁹ bei Statistikos departamento generalinio direktoriaus įsakymo¹⁰ nuostatos.

Pažymėtina, kad šie teisės aktai turėtų būti tikslinami ir derinami tarpusavyje, nes būtina įvertinti nuo 2002 m. įvykusius pasikeitimus:

- Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatų (dėl valstybės turto sandaros, Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir pateikimo terminų ir kt.);
- buhalterinės apskaitos reikalavimų (dėl nebaigtos statybos, finansinės išperkamosios nuomos (lizingo) būdu įsigyto turto, valstybės kelių apskaitos ir kt.);
- informacijos šaltinių bei duomenų, iš kurių yra rengiama Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaita.

Taip pat turėtų būti apibrėžta Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto metinės ataskaitos forma ir turinys.

Vyriausybės kanclerio pavedimu¹¹ Finansų ministerijai nurodyta paspartinti Vyriausybės nutarimo „Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo“ pakeitimo projekto pateikimą Vyriausybei. Seimas, atsižvelgdamas į Išvadoje dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos pateiktas rekomendacijas, 2007 m. birželio mėnesį pasiūlė Vyriausybei iki 2007 m. lapkričio 1 d. patvirtinti Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarką¹². Pažymėtina, kad iki šiol ši tvarka nėra parengta, o Vyriausybės nutarimas nepatikslintas.

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą Finansų ministerija nuo 2008 m. sausio 1 d. iš Statistikos departamento turi perimti Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo funkcijas. Atsižvelgdama į tai, Valstybės kontrolė Išvadoje Seimui dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos pasiūlė Vyriausybei pavesti Finansų ministerijai iki 2007 m. liepos mėnesio parengti ir pateikti Vyriausybei veiksmų planą šiai funkcijai vykdyti, tačiau tai nebuvo padaryta. Vyriausybė pateikė

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001-10-17 nutarimas Nr. 1226 „Dėl valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo ir teikimo tvarkos“; 2002-09-10 nutarimas Nr. 1429 „Dėl Turto apskaitos tvarkos ataskaitai apie valstybei arba savivaldybei nuosavybės teise priklausančią turtą rengti patvirtinimo“.

¹⁰ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2006-12-13 įsakymas Nr. DĮ-249 „Dėl valstybės ir savivaldybių turto statistinių ataskaitų patvirtinimo“.

¹¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanclerio 2006-12-12 pavedimas Nr. 20-7869.

¹² Lietuvos Respublikos Seimo 2007-06-27 nutarimo Nr. X-1227 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos“ 2 str.

Seimui minėto įstatymo pakeitimo projektą, kuriame numatyta Statistikos departamentui ir toliau rengti minėtą ataskaitą. Įvertinus tai, kad iki šiol nėra aiški valstybės institucija, kuri rengs Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2007 m. ataskaitą, o duomenų rinkimui turi būti rengiamasi jau dabar, kyla rizika, kad ataskaita gali būti parengta ne laiku ir nekokybiškai.

2. Ataskaitos duomenų patikimumo vertinimas

Vertinimas

Ataskaitoje nėra reikšmingų iškraipymų, lyginant su valstybės institucijų / įstaigų, įmonių statistinėmis ataskaitomis ir duomenimis, iš kurių ji buvo sudaryta. Statistikos departamentas atsižvelgė į Valstybės kontrolės pastabas dėl Ataskaitos projekto.

Valstybiniai auditoriai, atlikę valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinius (teisėtumo) auditus, negalėjo patvirtinti dvylikos valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinių atskaitomybių kai kurių duomenų, susijusių su šių valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomu valstybės turtu, tikslumo ir teisingumo (2006-12-31 materialiojo turto likučių – 390 mln. Lt, finansinio turto – 13,5 mln. Lt ir ilgalaikio turto nusidėvėjimo likučių – 154 mln. Lt), todėl yra rizika, kad Ataskaitos duomenys, susiję su šiais minėtu institucijų / įstaigų finansinių atskaitomybių duomenimis, gali būti netikslūs.

Valstybės kontrolė, įvertinusi Statistikos departamento pateiktą Ataskaitos projektą¹³, pateikė preliminarią išvadą dėl jo, pastebėjimus ir siūlymus¹⁴:

1. Dėl duomenų, teikiamų Statistikos departamentui, patikimumo

Statistikos departamentas informuotas apie dvylikos valstybės institucijų / įstaigų ir dešimties valstybės įmonių pateiktose statistinėse ataskaitose nustatytus neatitikimus (dėl to Ataskaitos projekte valstybės turto vertė buvo nurodyta 7 mln. Lt, o išipareigojimai – 43 mln. Lt mažesni, nei turėtų būti). Rengiant Ataskaitą Statistikos departamentas šiuos neatitikimus ištaisė¹⁵.

Manome, kad minėtų neatitikimų būtų galima išvengti, jei Ataskaita būtų sudaroma remiantis valstybės institucijų / įstaigų ir įmonių audituotų finansinių atskaitomybių duomenimis. Statistikos departamentas, siekdamas, kad valstybės įmonės pateiktų tikslesnius (audituos) duomenis, nuo 2007 m. nustatė ilgesnį laikotarpį statistinėms valstybės turto ataskaitoms pateikti (iki kitų metų gegužės 10 dienos¹⁶), tačiau dalis valstybės įmonių Statistikos departamentui pateikė statistines ataskaitas dėl valstybės turto, parengtas pagal neaudituoatų finansinių atskaitomybių duomenis. Pažymėtina, kad valstybės institucijoms / įstaigoms galioja ankstesnis duomenų

¹³ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-07-27 raštas Nr. (1.7-111)-SD-1112.

¹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2007-10-01 raštas Nr. S-(60-1.10.1)-1477.

¹⁵ Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-10-31 raštas Nr. (0.7-111) SD-1508.

¹⁶ Pagal 2001-11-06 Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatymo Nr. IX-57 19-1 straipsnio ir 2000-07-13 Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 58 straipsnio nuostatas valstybės įmonėse turi būti atliktas metinės finansinės atskaitomybės auditas. Bendrovės metinę audituotą finansinę atskaitomybę ne vėliau kaip per keturis mėnesius po finansinių metų pabaigos tvirtina eilinis visuotinis akcininkų susirinkimas.

pateikimo laikotarpis – iki kovo 10 d., t.y. pateikiami neaudituoti finansinių atskaitomybių duomenys.

2. Dėl kai kurių valstybės institucijų / įstaigų finansinių atskaitomybių duomenų

Toliau lentelėje pateikiame informaciją apie valstybės institucijas / įstaigas, kuriose valstybiniai auditoriai, atlikdami 2006 m. finansinius (teisėtumo) valstybės institucijų ir įstaigų auditus, negalėjo patvirtinti finansinių atskaitomybių kai kurių duomenų tikslumo ir teisingumo (1 lentelė).

1 lentelė. Valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinių atskaitomybių duomenys, kurių tikslumo ir teisingumo nepatvirtino Valstybės kontrolės auditoriai

<i>Įstaiga</i>	<i>Finansinių atskaitomybių duomenys 2006-12-31</i>	
	<i>Suma, tūkst. Lt</i>	<i>Finansinės atskaitomybės (balanso) straipsnių likučiai</i>
Kultūros ministerijai pavaldžios įstaigos: Lietuvos rusų dramos teatras	2 495,1	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	970,3	Ilgalaikio turto nusidėvėjimo likutis
	150,2	Trumpalaikio materialiojo turto likutis
	70,1	Atsargų likutis
Kauno valstybinis dramos teatras	13 888,7	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	4 029,5	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
	70,4	Atsargų likutis
Kauno valstybinis muzikinis teatras	4 732,8	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Lietuvos nacionalinė filharmonija	13 281,6	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	6 196,7	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Sveikatos apsaugos ministerija	94 888,2	Ilgalaikio materialiojo ir nematerialiojo turto likutis
	18 435,9	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo ir nematerialiojo turto amortizacijos likutis
Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios įstaigos	3 900,0	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Vilniaus apskrities viršrinko administracija	214 553,5	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	80 169,4	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	34 973,5	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	983,7	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
	4,3	Atsargų likutis
	13 455,1	Finansinio turto likutis
Vilniaus dailės akademija	14 699,7	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	5 485,7	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Mykolo Romerio universitetas	252,4	Ilgalaikio materialiojo turto likutis
	20 478,5	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	8 518,1	Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis
Lietuvos veterinarijos akademijos Veterinarijos institutas	78,9	Trumpalaikio materialiojo turto likutis
	102,3	Atsargų likutis
<i>Iš viso:</i>	<i>389 508,9</i>	<i>Ilgalaikio materialiojo turto likutis</i>
	<i>153 900,6</i>	<i>Ilgalaikio materialiojo turto nusidėvėjimo likutis</i>
	<i>13 455,1</i>	<i>Finansinio turto likutis</i>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

II DALIS. PATIKĖJIMO TEISE VALDOMO VALSTYBĖS TURTO REGISTRAVIMAS

1. Valstybės turto privalomas registravimas – pasikeitimai per metus

Vertinimas

Nėra patikimų duomenų, kiek ir kokio registruotino turto iki šiol yra neįregistruota viešuosiuose registruose, kada jis bus įregistruotas ir kiek tam reikia valstybės lėšų.

1.1. Valstybinės žemės ir kito nekilnojamojo turto registravimas

Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatas¹⁷ valstybei nuosavybės teise priklausantis registruotinas turtas turi būti teisės aktų nustatyta tvarka registruojamas viešuosiuose registruose. Tačiau Valstybės kontrolė, atlikusi valstybės institucijų / įstaigų finansinius (teisėtumo) auditus, jau kelerius metus nustato, kad ne visas valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomas valstybės registruotinas turtas yra įregistruotas viešuosiuose registruose.

Valstybės turto valdytojai, kurie neįregistravo privalomai registruotino turto ir sudarytų sutarčių dėl jo naudojimo¹⁸

Kai kurios Žemės ūkio ministerijai pavaldžios įstaigos, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžios įstaigos, Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios įstaigos, Mykolo Romerio universitetas, Vilniaus pedagoginis universitetas, Vilniaus dailės akademija, Lietuvos nacionalinė filharmonija ne visą patikėjimo teise valdomą nekilnojamąjį turtą ir / ar sudarytas panaudos sutartis dėl valstybinės žemės naudojimo teisiškai įregistravo Nekilnojamojo turto registre.

Pokyčiai po audito: Valstybės kontrolės pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas bus stebimas

Valstybės įmonės Registrų centro duomenimis, iš visos 2006 m. pabaigoje buvusios 2 958 tūkst. ha ploto valstybinės žemės Nekilnojamojo turto registre įregistruota 346,4 tūkst. ha, arba 11,7 proc. Palyginimui, 2005 m. pabaigoje – 10,7 proc., t.y. per metus papildomai įregistruota 1 proc. punktas nuo visos valstybinės žemės.

Pažymėtina, kad Vyriausybė 2007 m. ir 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymų projektuose turėjo numatyti reikalingas lėšas viso valstybei ir savivaldybėms nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimui ir

¹⁷ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729, 15 str. (2006 m. liepos 18 d. redakcija).

¹⁸ 2006 m. finansinių (teisėtumo) auditų duomenys.

registravimui viešuosiuose registruose¹⁹. 2008 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekte duomenys apie valstybės institucijų patikėjimo teise valdomo turto registravimo viešuosiuose registruose lėšų poreikį nenurodyti.

Vyriausybė pateikė Seimui Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo pakeitimo projektą, kuriame numatyta planuoti valstybės lėšų poreikį turto registravimui iki 2010 m.²⁰. Manome, kad norint užtikrinti valstybės turto reikšmingos dalies registravimą per minėtą laikotarpį, asignavimų šioms reikmėms planavimas turėtų būti koordinuojamas centralizuotai. Mūsų nuomone, lėšų valstybės turto registravimui gali reikėti ir po 2010 m., pavyzdžiui, inžinerinius statinius (kelius ir viešojo geležinkelio infrastruktūros objektus) planuojama įregistruoti viešuosiuose registruose iki 2020 m.

1.2. Kultūros vertybės

Iki šiol muziejinės ir kitos kultūros vertybės neapskaitomos vertine išraiška. Tik tada, kai bus parengta muziejinių vertybių apskaitos ir vertinimo metodika, muziejai galės įvertinti saugomas vertybes. Iki šiol kultūrinės vertybės, pavyzdžiui, muziejų eksponatai, registruojami inventorinėse knygose, kurios atitinka registro arba sąrašo reikalavimus. 2006 m. pabaigoje Lietuvos muziejuose buvo sukaupta 5 622,7 tūkst. eksponatų.

Vyriausybės 2005-08-10 posėdyje²¹ pavesta nuo 2006 m. duomenis apie muziejines vertybes į Ataskaitą teikti vertine išraiška, tačiau Kultūros ministerija šių duomenų ataskaitai nepateikė.

2006 m. yra parengtas viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 12 standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ projektas, kuris pateikia kultūros vertybių apibrėžimą, registravimą apskaitoje bei parodymą finansinėje atskaitomybėje bei galimybes pasirinkti kultūrinių vertybių vertės nustatymo metodus.

Pavyzdys²²

Kilnojamųjų ir nekilnojamųjų kultūros vertybių tikroji vertė nustatoma remiantis draudžiamąja verte, jei šie objektai ir vertybės yra apdrausti ilgalaikiu draudimu.

Tuo atveju, jei kultūros vertybių tikroji vertė negali būti patikimai įvertinta, kultūros vertybės apskaitoje registruojamos ir finansinėse ataskaitose parodomos taip:

- verte, kuri yra nustatoma remiantis to turto registrą tvarkančio subjekto atliekamo vertinimo duomenimis;
- įsigijimo savikaina, jei ji gali būti patikimai įvertinta;
- simboline vieno lito verte, jei įsigijimo savikaina yra lygi nuliui arba taip pat negali būti patikimai įvertinta.

¹⁹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23 straipsnių pakeitimo, 18 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 8-1, 16-1, 19-1 straipsniais įstatymas, 2006-07-18 Nr. X-771, 23 str.

²⁰ Projekto Nr. XP-2559, reg. 2007-09-27.

²¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-08-10 posėdžio protokolas Nr. 32.

²² Ištrauka iš viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės 12 standarto „Ilgalaikis materialusis turtas“ projekto.

1.3. Viešojo naudojimo geležinkeliai

Kaip minėta Statistikos departamento aiškinamajame rašte, į Ataskaitos Ilgalaikio materialiojo turto dalį nėra įtraukta akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ valdomo viešojo naudojimo geležinkelių vertė, o į Ataskaitos Finansinio turto dalį įtraukta šios bendrovės akcijų vertė²³.

Susisiekimo ministerijos duomenimis, turto, priskirto viešajai geležinkelių infrastruktūrai, likutinė vertė 2006 m. pabaigoje sudarė 1,167 mlrd. Lt (2005 m. pabaigoje – 1,164 mlrd. Lt).

Seimas 2006 m. nutarimu²⁴ pasiūlė Susisiekimo ministerijai greičiau spręsti viešosios geležinkelių infrastruktūros, kaip valstybei nuosavybės teise priklausančio ilgalaikio materialiojo turto, registravimo ir apskaitos klausimą. Šiuo metu viešosios geležinkelių infrastruktūros turto perdavimo patikėjimo teise sutartis dar nėra parengta²⁵.

Akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ duomenimis, nuo 2007 m. kovo 1 d. iki lapkričio 1 d. patikėjimo teise valdyti įregistruota 19 žemės sklypų, Nekilnojamojo turto registre įregistruota apie 0,5 tūkst. viešosios geležinkelių infrastruktūros objektų.

Akcinės bendrovės „Lietuvos geležinkeliai“ duomenys apie žemės ir kito nekilnojamojo turto įteisinimą iki 2007 m. lapkričio 1 d.²⁶

Dėl žemės sklypų:

Atlikti žemės sklypų, kuriuose yra viešosios geležinkelių infrastruktūros objektai, kadastriniai matavimai bei parengti daugiau kaip 11 tūkst. ha (su apsaugos zona) žemės įteisinimui reikalingi žemėtvarkos projektai. Rangos darbų sutartyse numatyta už šiuos darbus sumokėti 12,3 mln. Lt (iki šiol sumokėta 10,4 mln. Lt). Siekiant įteisinti visą viešosios geležinkelių infrastruktūros objektų užimtą žemę, dar reikia atlikti daugiau kaip 2 tūkst. ha (su apsaugos zona) kadastrinius matavimus. Preliminariai apskaičiuota, kad šiems darbams reikės apie 4 mln. Lt. Iki minėto laikotarpio patikėjimo teise valdyti įregistruoti 297 žemės sklypai, kurių plotas 7,8 tūkst. ha.

Dėl viešosios geležinkelio infrastruktūros objektų:

Viešajai infrastruktūrai priskirta per 11,9 tūkst. objektų, iš jų 9,5 tūkst. atlikti geležinkelio statinių ir įrenginių kadastriniai matavimai ir parengtos kadastrinių matavimų bylos. Už šiuos darbus sumokėta apie 3 mln. Lt. Šiuo metu Nekilnojamojo turto registre valstybės vardu įregistruota apie 1,3 tūkst. viešosios geležinkelių infrastruktūros objektų, registracijai sunaudota per 60 tūkst. Lt. Parengti dokumentai ir pateikti Susisiekimo ministerijai dėl 400 kitų viešosios geležinkelių infrastruktūros objektų įteisinimo bei dėl 200 objektų perregistravimo. Dar apie 2,3 tūkst. nekilnojamojo turto objektų reikia atlikti kadastrinius matavimus.

²³ Valstybės kontrolė jau nuo 2002 m. apie tai pažymi savo Išvadose Seimui dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitų.

²⁴ Lietuvos Respublikos Seimo 2006-07-18 nutarimas Nr. X-777 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2004 m. ataskaitos“.

²⁵ 2007 m. liepos 4 d. įvyko Susisiekimo ministerijos, VĮ Registrų centro ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ atstovų susitikimas dėl turto, nuosavybės teise priklausančio valstybei, kuriuo naudojasi AB „Lietuvos geležinkeliai“, registravimo klausimų. Susitikime nutarta parengti ir pasirašyti tarp Susisiekimo ministerijos ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ viešosios geležinkelių infrastruktūros turto perdavimo patikėjimo teise ir šio turto įregistravimo Nekilnojamojo turto registre sutartį. Šios sutarties projektas yra parengtas ir pateiktas Susisiekimo ministerijai.

²⁶ AB „Lietuvos geležinkeliai“ 2007-11-08 pažyma Nr. 2 (DI)-1819 Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei.

2. Valstybės turto informacinės paieškos sistema

Vertinimas

Valstybės įmonė Valstybės turto fondas nuo 2007 m. rugsėjo mėnesio paskirta atsakinga už Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimą, tačiau nėra nustatyta, kokios institucijai bus pavesta tvarkyti ir prižiūrėti šią sistemą. Vyriausybei pateiktas valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo kiekine bei vertine išraiška ir įregistravimo atitinkamuose viešuosiuose registruose veiksmų ir priemonių planas²⁷.

Valstybės turto registrą (vėliau – Valstybės turto informacinę paieškos sistemą) planuojama sukurti nuo 2003 m., tačiau terminai buvo ne kartą nukelti. Pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymą Valstybės turto informacinė paieškos sistema turėtų pradėti veikti nuo 2008 m. sausio 1 d.²⁸ Vyriausybė pateikė Seimui teisės aktų²⁹ pakeitimo projektus³⁰, kuriuose numatyta nukelti Valstybės turto informacinės paieškos sistemos sukūrimo, nuostatų patvirtinimo bei valstybės institucijos, atsakingos už sistemos tvarkymą, skyrimo terminus vėlesniam laikui.

Pažanga

2007 m. rugpjūčio 22 d. Vyriausybės nutarimu³¹ pavesta atsakingoms institucijoms atlikti šiuos darbus kuriant Valstybės turto informacinės paieškos sistemą (2 lentelė).

2 lentelė. Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbai

<i>Užduotis</i>	<i>Vykdytojai</i>	<i>Informacija apie įgyvendinimą 2007 m. spalio 15 d. ir artimiausi darbai</i>
Organizuoti valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbus.	Valstybės įmonė Valstybės turto fondas	Artimiausiu metu numatyta apklausti suinteresuotas valstybės institucijas ir nustatyti, kokius tikslus ir uždavinius jos kelia Valstybės turto informacinei paieškos sistemai, ir tiksliai apibrėžti sistemos objektą.
Iki 2007 m. spalio 18 d. parengti ir pateikti Vyriausybei valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo kiekine bei vertine išraiška ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių planą.	Valstybės įmonė Valstybės turto fondas	Valstybės įmonė Valstybės turto fondas, vykdydamas Vyriausybės nutarimo nuostatas, 2007 m. lapkričio mėnesį pateikė Vyriausybei parengtą ir suderintą su suinteresuotomis institucijomis nutarimo „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo, vertinimo ir įregistravimo atitinkamuose registruose veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“ projektą. Minėtas priemonių planas apima tikslus, priemones, įvykdymo terminus bei atsakingus vykdytojus.

²⁷ Valstybės įmonės Valstybės turto fondas 2007-10-22 raštas Nr. (22) 3R-2706.

²⁸ 2006 m. liepos 18 d. redakcija, 15 str. 5 d.

²⁹ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23 straipsnio pakeitimo, 18 straipsnio pripažinimo netekusiu galios ir įstatymo papildymo 8-1, 16-1, 19-1 straipsniais įstatymas, 2006-07-18 Nr. X-771; Lietuvos Respublikos Seimo 2007-06-27 nutarimas Nr. X-1227 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos“.

³⁰ Projekto Nr. XP-2559 ir XP-2561, reg. 2007-09-27.

³¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimas Nr. 888 „Dėl valstybės informacinės paieškos sistemos“.

Iki 2007 m. gruodžio 31 d. atlikti valstybės ir žinybinių registrų patikrą; parengti ir teisės aktuose nustatytais terminais pateikti Vyriausybei valstybės turto informacinės paieškos sistemos koncepciją, jos įgyvendinimo priemonės ir sistemos nuostatus.	Valstybės įmonė Valstybės turto fondas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, registrų tvarkymo įstaigos	Lietuvoje septyniolikoje registrų yra registruojamas nekilnojamas ir (ar) kilnojamasis turtas, kuris nuosavybės teise gali priklausyti valstybei. Planuojama identifikuoti registrus, kuriuose kaupiama informacija apie valstybės turta, nustatyti šių registrų būklę (veikiantis ar steigiamas) ir šiuose registruose registruoto valstybės turto kiekį
--	---	---

Šaltinis – Valstybės įmonės Valstybės turto fondo pateikta informacija

Valstybės įmonė Valstybės turto fondas šių metų rugsėjo mėnesį pradėjo vykdyti tiesioginę valstybės turto valdytojų apklausą, kurios metu tikimasi nustatyti, kiek yra neregistruotino valstybės turto, kiek lėšų ir laiko reikės šiam turtui registruoti, koks valstybės turtas yra neapskaitytas, kokios yra valstybės turto valdytojų naudojamų informacinių sistemų galimybės ir kt.

Valstybės įmonės Valstybės turto fondo vykdomos valstybės turto valdytojų apklausos preliminarūs rezultatai³²

Apklausoje dalyvauja 984 įstaigos (iš 1500), apklausos anketas užpildė 730 (74 proc.):

- Apskaityto materialiojo turto (2006-12-31 balansinė vertė) – 9,0 mlrd. Lt;
- Lėšų poreikis valstybės turto registravimui viešuosiuose registruose – 46 mln. Lt, iš jų 30 mln. Lt – kelių transporto įmonėms.

Pagrindinės problemos, susijusios su valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbais

1. Valstybės turto valdytojai vangiai teikia informaciją Valstybės įmonei Valstybės turto fondui apie valstybės turto registravimo viešuosiuose registruose būklę.

2. Valstybės registrų nuostatuose šiuo metu nėra numatyta galimybė registruoti turto vertę, išskyrus Nekilnojamojo turto registrą, kuriame registruojama vidutinė turto vertė skiriasi nuo vertės, nurodytos buhalterinėje apskaitoje. Dalis registrų, papildžius jų nuostatus, galėtų registruoti turto vertę (pvz., Žemės gelmių registras, Lietuvos Respublikos upių, ežerų ir tvenkinių, miškų valstybės kadastrai), tačiau kitiems registrams papildomos turto vertės registravimo funkcijos nustatymas gali būti nelogiškas ar ekonomiškai nepagrįstas (pvz., Kelių transporto priemonių registras). Reikėtų įvertinti, kurie registrai galėtų papildomai registruoti turto vertę, taip pat turto vertės registravimo galimybes kitose informacinėse sistemose.

3. Nustatant valstybės turto, kuris yra apskaitomas tik kiekiu išraiška arba visai neapskaitomas, vertę reikėtų atsižvelgti į vertinimo tikslus bei ekonominį tokio vertinimo pagrįstumą. Atsižvelgiant į tai, kad turto vertinimas yra brangus, turėtų būti apsvaistytos galimybės atlikti individualius turto vertinimus tik konkrečiais atvejais, pavyzdžiui, perleidžiant turtą arba

³² 2007 m. lapkričio 29 d. duomenys.

nustatant valstybės turtui padarytą žalą, o viešuosiuose registruose naudoti buhalterinės apskaitos duomenis. Šiai problemai spręsti Finansų ministerijoje sudaryta darbo grupė, kurios nariai yra ir Statistikos departamento bei valstybės įmonės Valstybės turto fondo atstovai.

4. Valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo metu, įvertinus visų suinteresuotų valstybės valdymo institucijų tikslus ir poreikius bei užsienio šalių gerąją praktiką, reikėtų siekti, kad informacinės paieškos sistema sudarytų galimybę generuoti duomenis pagal turto valdytojus ir turto rūšis ir pateikti išsamią informaciją apie valstybės turto finansinę būklę, pasikeitimus per tam tikrą laikotarpį.

Pavyzdys³³

Jungtinėje Karalystėje Nacionalinis turto registras teikia išsamų viso centrinės valdžios sektoriaus nekilnojamojo turto ir nekilnojamojo turto investicijų sąrašą. Pateikiami išsamūs turimo turto pasikeitimai, taip pat visi turimi duomenys apie turto įsigijimą ir disponavimą.

Nacionalinio turto registro duomenys pirmą kartą paskelbti 1997 m. Siekiant gerinti valstybės turto valdymą, registro duomenys buvo atnaujinti 2001 m. ir 2007 m. Skelbiami duomenys apie valstybės turto būklę:

- suteikia turto valdymo įstaigoms reikalingą ir naudingą informaciją sprendimams priimti įsigyjant, investuojant, naudojant ir disponuojant valstybės turtu;
- skatina valstybės turto valdytojus išmintingai ir efektyviai valdyti turtą bei laiku spręsti klausimus dėl nebereikalingo jų veiklai turto;
- padeda užtikrinti valstybės lėšų efektyvų panaudojimą.

³³ Prieiga per internetą http://www.hm-treasury.gov.uk/dokuments/public_spending_reporting/investment_procurement. [Žiūrėta 2007-11-10].

III DALIS. VALSTYBĖS TURTO VALDYMO, NAUDOJIMO IR DISPONAVIMO JUO PROBLEMAS

1. Valstybės turto valdytojas

Vertinimas

Valstybės kontrolė Išvadose Seimui dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos kasmet atskleidžia valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumus. Tai patvirtina būtinybę paskirti valstybės valdymo instituciją, atstovaujančią valstybės turto savininkui – valstybei, kuri užtikrintų bendros valstybės turto valdymo strategijos formavimą bei veiksmų koordinavimą valstybės turto valdymo, naudojimo ir juo disponavimo srityse. Galimi valstybės turto valdymo modeliai yra parengti ir manome, kad būtina priimti atitinkamus sprendimus dėl jų taikymo.

Pagal Konstitucijos nuostatas³⁴, valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką nustato įstatymas. Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta, kad valstybės turto savininko funkcijas įgyvendina Seimas ir Vyriausybė. Valstybės turtą patikėjimo teise valdo, naudoja ir juo disponuoja valstybės institucijos / įstaigos ir įmonės, Lietuvos bankas, nustatytais atvejais – savivaldybės bei pagal turto patikėjimo sutartį – juridiniai asmenys. Specialūs įstatymai (reglamentuojantys žemės, miškų, energetikos, valstybinio socialinio draudimo, Lietuvos banko, aukštojo mokslo ir kitus klausimus) nustato konkretaus valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką. Seimas ir Vyriausybė formuoja bendras valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo politikos kryptis, leisdami teisės aktus. Valstybei priklausančio turto valdymo politiką įgyvendina įvairios valstybės institucijos pagal savo veiklos sritį, pavyzdžiui, Finansų ministerija – finansinio turto, Aplinkos ministerija – miškų ūkio, vandens, valstybės administracinių ir kitų negyvenamųjų patalpų ir pastatų, Ūkio ministerija įgyvendina valstybės politiką energetikos srityje.

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas įpareigoja valstybės turtą valdyti, naudoti ir disponuoti juo vadovaujantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais. Seimas, siekdamas racionalaus valstybės turto tvarkymo ir atsižvelgdamas į pastaruosiu metu į viešumą iškilusius faktus dėl valstybei priklausančio ir patikėjimo teise institucijų valdomo turto valdymo, naudojimo ir juo disponavimo atitikties pirmiau minėtiems principams, pasiūlė Vyriausybei neatidėliotinai parengti teisės aktų projektus, pagal

³⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija, 1992-10-25, 128 str.

kuriuos valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo bendrą politiką formuoti ir įgyvendinti būtų pavesta vienai institucijai, atstovaujančiai turto savininkui – valstybei³⁵.

Pažanga

Ūkio ministerija ir valstybės įmonė Valstybės turto fondas, išanalizavę esamą padėtį ir apibendrinę ministerijų pateiktas minėtu klausimu nuomones, nustatė problemas ir pasiūlė galimus jų sprendimo būdus.

1. Siūlomas svarstyti galimas problemos sprendimo modelis:

1.1. Nespecifinio (universalaus) valstybės turto bendrą politiką formuoja ir koordinuoja viena valstybės valdymo institucija (viena iš šių ministerijų: Ūkio, Finansų ar Aplinkos), kuri:

- ▶ rengia valstybės turto valdymo strategiją, teisės aktų projektus bendraisiais nespecifinio (universalaus) valstybės turto valdymo klausimais, teikia Seimui ir Vyriausybei suderintus su kitomis institucijomis pasiūlymus dėl nespecifinio (universalaus) valstybės turto valdymo tobulinimo;
- ▶ koordinuoja valstybei nenaudojamo turto pardavimo arba reikalingo įsigijimo ir laisvo turto nuomos organizavimo ir priežiūros politiką.

Nauda

- Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto panaudojimo efektyvumo ir šio turto paskirstymo tarp valstybės institucijų kontrolė ir koordinavimas. Valdymo centralizavimas ne tik ekonomiškai naudingas, bet ir reikalingas koordinavimo, aprūpinimo ir kontrolės požiūriu, ypač valstybei nuosavybės teise priklausančio nekilnojamojo turto nuomos ir panaudos atžvilgiu.
- Valstybės biudžeto išlaidų, skiriamų valstybės institucijoms nekilnojamojo turto valdymui, sumažinimas.
- Papildomos į valstybės biudžetą gautos pajamos, privatizavus nenaudojamą turta.

1.2. Nespecifinio (universalaus) valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo politikos įgyvendinimas pavedamas valstybės įmonei Valstybės turto fondui.

1.3. Specifinio valstybės turto (pinigai, valstybės gynybai naudojamas turtas, diplomatinių atstovybių, kultūros paveldo objektai ir kt.) valdymo, naudojimo ir disponavimo juo politikos įgyvendinimas paliekamas už specifines sritis atsakingoms valstybės institucijoms.

2. Valstybės įmonė Valstybės turto fondas pateikė užsienio šalių sukauptą patirtį, kurią reikėtų įvertinti.

Pavyzdžiai

Čekijoje 2001 m. įsteigta Vyriausybės dislokacijos komisija, kaip nuolatinis Vyriausybės patariamasis ir koordinuojantis organas sprendžiant valstybinio administravimo organų dislokacijos klausimus. Komisija koordinuoja administracinių ir reprezentacinių objektų, kuriuos valdo valstybės institucijos, panaudojimą.

Suomijoje, vadovaujantis patvirtinta valstybės nekilnojamojo turto valdymo strategija, buvo įsteigta valstybės įmonė „*Senate Properties*“, kuri iki šiol tęsia nekilnojamojo turto koncentravimą. Įmonė valdo ir administruoja jai perduotą turta, pirmiausia valstybės institucijų veiklai reikalingas patalpas ir pastatus. Šiuo metu „*Senate Properties*“ administruoja 11 500 pastatų.

³⁵ Lietuvos Respublikos Seimo 2007-07-03 nutarimas Nr. X-1247 „Dėl racionalaus valstybės turto tvarkymo“.

Estijoje, siekiant efektyvaus kaštų panaudojimo valstybei priklausančio nekilnojamojo turto valdymo srityje, buvo nuspręsta valstybės turto valdymą perduoti vienai institucijai. Tam tikslui buvo įkurta įmonė „*Riigi Kinnisvara*“. Reforma buvo pradėta nuo Finansų, Teisingumo ir Vidaus reikalų ministerijų, kurių nekilnojamasis turtas buvo perduotas valdyti „*Riigi Kinnisvara*“ įmonei.

Pažymėtina, kad **Estijos ir Suomijos** valstybių auditoriai savo išvadose teigiamai įvertino pasiektus rezultatus valstybės turto valdymo srityje.

Vengrijoje valstybės turtą, atsižvelgiant į jo rūšį, valdo izdo direktoratas, Nacionalinis žemės fondas, Privatizavimo ir valstybės turto valdymo bendrovė, ministerijų įsteigtas bendroves valdo atskiros ministerijos.

Prancūzijoje visas valstybei nuosavybės teise priklausančias bendroves valdo Valstybės akcijų valdymo agentūra. Ši agentūra, remiantis Vyriausybės nustatytais gairėmis, valdo transporto, infrastruktūros, ryšių, energetikos, telekomunikacijų, pašto ir gynybos sektorių bendroves.

2. Valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumai

Vertinimas

Apibendrinus valstybinių auditų, kurių metu buvo vertinta, kaip 2006 metais valstybės institucijos / įstaigos valdė, naudojo ir disponavo patikėjimo teise valdomu valstybės turtu, rezultatus, nustatyta, kad dažniausi trūkumai yra valstybės turto naudojimas neturint teisinio pagrindo; jo perdavimas neatlygintinai valdyti ir naudotis nesilaikant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatų.

Valstybės kontrolė, atlikusi veiklos auditus, susijusius su valstybinės žemės naudojimu, nustatė, kad Baltijos pajūrio žemės naudojimo valstybinė kontrolė yra nepakankama, o žemės reforma gali būti nebaigta Vyriausybės programoje numatytu terminu.

Pažymėtina, kad Valstybės kontrolė, atlikusi 83-jų valstybės institucijų / įstaigų 2006 m. finansinius (teisėtumo) auditus, 40-čia atvejų pareiškė sąlygines nuomones dėl valstybės lėšų ir turto valdymo, naudojimo ir disponavimo jais teisėtumo, vienu atveju atsisakė pareikšti nuomonę.

2.1. Sisteminiai valstybės institucijų / įstaigų patikėjimo teise valdomo valstybės turto apskaitos, valdymo, naudojimo ir disponavimo juo trūkumai

- **Patikėjimo teise valdomas valstybės turtas buvo neapskaitytas (arba neteisingai apskaitytas) buhalterinėje apskaitoje ir neparodytas 2006-12-31 finansinėje atskaitomybėje. Neįtraukto į apskaitą valstybės turto vertė buvo 17,6 mln. Lt, turto vertė buhalterinėje apskaitoje neteisingai padidinta 2 mln. Lt, tačiau šie skaičiai neatspindi realios situacijos, nes dalis turto, kurį valstybiniai auditoriai nustatė kaip neapskaitytą, buvo neįvertinta (3 lentelė).**

3 lentelė. Valstybės kontrolės 2006 m. finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatyti trūkumai

<i>Įstaiga</i>	<i>Turto vertė (tūkst. Lt)</i>	<i>Turto aprašymas</i>	<i>Trūkumas</i>
Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra	887,5	Pastatas Labdarių g. 3 Vilniuje	Pagal techninio projekto parengimo ir pastato rekonstravimo kartu su projektavimo darbais sutartį gautą avansą neteisingai apskaitė kaip nebaigtą statybą.
Krašto apsaugos ministerija	10 500,0	Karinių ir kruizinių laivų terminalo krantinės dalis	Neapskaitytas turtas kurį neatlygintinai naudotis perdavė Klaipėdos valstybinio jūrų uosto direkcija. Pokyčiai po audito: Turtas apskaitytas 2007 m.
Švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžios įstaigos: Švietimo plėtotės centras	2 953,0	Pastato, esančio m. Katkaus g. 44 Vilniuje	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą rekonstrukcijos darbų techninio projekto parengimo, projekto ekspertizės atlikimo, rangovo pagal tarpinius atliktų darbų perdavimo–priėmimo aktus perduotų rekonstrukcijos darbų bei šių darbų techninės priežiūros vertė.
Marijampolės profesinio rengimo centras	16,4	Nebaigtos statybos poilsio namelis Pakalnių k. Vilkaviškio r.	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą pastato statybos darbų vertė.
Vilkijos žemės ūkio mokykla	15,0	Internetinio ryšio įranga	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą
Švietimo informacinių technologijų centras	14,0	Apsaugos, stebėjimo ir priešgaisrinės saugos sistema	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą
Anykščių technologijos mokykla	163,8	Žemės sklypas	Neįtrauktas į buhalterinę apskaitą pagal panaudą gautas turtas.
Marijampolės profesinio rengimo centras	116,4	Žemės sklypas	Buhalterinėje apskaitoje neteisingai padidinta vertė apskaitytas pagal panaudą gautas turtas.
Panevėžio apskrities viršininko administracija	300,0	Specialaus plano dokumentacija	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą nematerialiojo turto vertė
Utenos apskrities viršininko administracija ir jai pavaldžios įstaigos	204,8	Išsinuomotas ilgalaikis turtas	Buhalterinėje apskaitoje neteisingai padidinta turto vertė Pokyčiai audito metu. Klaida ištaisyta sudarant 2007 m. pirmojo ketvirčio suvestinę finansinę atskaitomybę.
Utenos apskrities viršininko administracijai pavaldžioje įstaigoje Visagino pensionate	18,6	Pensionato pastato pagrindinis korpusas (investicinis projektas)	Buhalterinėje apskaitoje neteisingai padidinta pastato vertė.
Vilniaus apskrities viršininko administracija	68,9	Kontrolės pastatas, garažas, kontrolės punktas	Neįtrauktas į buhalterinę apskaitą Pokyčiai audito metu: Klaida ištaisyta 2007 m.
		Nėra turto įsigijimo dokumentų	Neįtrauktas į buhalterinę apskaitą ilgalaikis materialusis turtas perduotas viešajai įstaigai Sapiegos ligoninei pagal panaudą.

		kanalizacijos vamzdynas, šalto vandens vamzdynas, šilumos trasa	
<i>Vilniaus apskrities viršininko administracijai pavaldžios įstaigos:</i> Pabradės vaikų ir jaunimo pensionatas	72,5	Kiemo rūšys, ūkinis pastatas, pagalbinis pastatas, kiemo statiniai	Neįtrauktas į buhalterinę apskaitą <i>Pokyčiai audito metu:</i> Klaida ištaisyta 2007 m.
Turgelių vidurinė mokykla	Panaudos ir nuomos sutartyse turto vertė nenurodyta	Patalpos ir gyvenamasis namas	Neįtraukė į buhalterinę apskaitą patalpų, naudojamų pagal sudarytą su Šalčininkų rajono savivaldybės taryba panaudos sutartį ir gyvenamojo namo, naudojamo pagal nuomos sutartį su fiziniu asmeniu
Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos pavaldžios įstaigos	1 810,7	Pastatai ir statiniai	Neteisinga vertė (likutine vertė) apskaitytas ilgalaikis materialusis turtas – sumažintas. <i>Pokyčiai po audito:</i> 2007 m. buhalterinėje apskaitoje įregistruota teisinga įsigijimo vertė.
Mykolo Romerio universitetas	25,0	Pastatai ir statiniai	Neįtraukta į buhalterinę apskaitą <i>Pokyčiai po audito:</i> 2007 m. įtraukta į buhalterinę apskaitą.
Lietuvos muzikos ir teatro akademija	807,4	Pastatas Kosciuškos g. Nr. 10 ir 12	Buhalterinėje apskaitoje neteisingai padidinta pastato vertė.
	1 657,4	Pastatas Kosciuškos g. Nr. 10 ir 12	Buhalterinėje apskaitoje neteisingai sumažinta nebaigtos pastato rekonstrukcijos vertė.

- **Dalininko įnašai į viešąsias įstaigas neapskaityti buhalterinėje apskaitoje, todėl valstybiniai auditoriai negalėjo patvirtinti finansinio turto ir jo fondo vertės teisingumo.**

Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatyme³⁶ numatyta, kad viešosios įstaigos steigėjas nuo įnašo perdavimo tampa viešosios įstaigos dalininku ir jam yra išduodamas jo įnašų vertę patvirtinantis dokumentas. Auditų metu nustatyti atvejai, kai apskričių viršininkų administracijos (Vilniaus, Telšių, Klaipėdos, Alytaus, Panevėžio), kurios teisės aktų nustatyta tvarka yra perėmusios iš Sveikatos apsaugos ministerijos sveikatos priežiūros viešąsias įstaigas, nepateikė valstybiniams auditoriams dalininkų įnašų vertę patvirtinančių dokumentų ar kitų dokumentų, kuriais remiantis būtų galima nustatyti įnašų į viešąsias įstaigas dydį. Panevėžio apskrities viršininko administracija taip pat nepateikė dalininko įnašų į viešąją įstaigą „Aukštaitijos siaurasis geležinkelis“ patvirtinančių dokumentų.

³⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų įstaigų įstatymo 14 str. 4 d. (įstatymo redakcija nuo 1996-07-19 iki 2004-02-14), 13 str. 2 d. (įstatymo redakcija nuo 2004-02-14).

▪ **Valstybės turtas valdomas, naudojamas ir disponuojama juo nesilaikant Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo nuostatų.**

Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatyme nustatyta, kad valstybės ir savivaldybių turtas turi būti valdomas, naudojamas, juo disponuojama vadovaujantis visuomeninės naudos, efektyvumo, racionalumo ir viešosios teisės principais³⁷. Valstybinių auditų metu nustatyti atvejai, kai valstybės turtas perduodamas ar leidžiama juo naudotis nesilaikant įstatymo nuostatų ir minėtų principų (4 lentelė).

4 lentelė. Valstybės kontrolės 2006 m. finansinių (teisėtumo) auditų metu nustatyti trūkumai (pavyzdžiai)

<i>Istaiga</i>	<i>Turto aprašymas</i>	<i>Teisės akto pažeidimas</i>
Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai pavaldžios įstaigos: Jaunimo reikalų departamentas, Ginčų komisija, Neigalumo ir darbingumo nustatymo tarnyba, Socialinių paslaugų priežiūros departamentas, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba	Valstybinės žemės sklypai	Faktiškai naudojama valstybinės žemės sklypo dalis minėtoms įstaigoms neperduota. Pokyčiai po audito: Minėtų įstaigų vadovai, įgyvendindami Valstybės kontrolės rekomendacijas, informavo, kad jie kreipėsi į Vilniaus apskrities viršininko administraciją, prašydamos suformuoti žemės sklypus ir sudaryti panaudos sutartis.
Švietimo ir mokslo ministerija	Ilgalaikis materialus turtas (mokymo priemonės) Turto vertė 6 235,4 tūkst. Lt	Turtas pagal su savivaldybėmis sudarytas panaudos sutartis perduotas laikinai saugoti savivaldybėms (faktiškai turtą tiekėjai perdavė savivaldybių įstaigoms). Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas tokio valstybės turto disponavimo būdo kaip panauda nenumato.
Policijos departamentui pavaldi įstaiga Lietuvos policijos mokymo centras	Pastatas, baidarių elingas, automobilis ir kt. turtas Turto vertė 3 210,8 tūkst. Lt	2006 m. viešajai įstaigai Trakų nacionaliniam sporto ir sveikatingumo centrui perdavė naudoti ilgalaikį materialųjį turtą (valstybės turtas gali būti perduodamas tik valstybės institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms).
Utenos apskrities viršininko administracija pavaldi įstaiga Zarasų pensionatas	Valstybinės žemės sklypas	Nesudaryta sutartis su apskrities viršininku dėl valstybinės žemės naudojimo.
Vilniaus apskrities viršininko administracija	Projektorius Mitsubichi LS4SU Turto vertė 4, 6 tūkst. Lt	Be teisinio pagrindo perduotas viešajai įstaigai Taurakalnio kultūros centrui ir viešajai įstaigai Antavilių pensionatui.
Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	Pastatai	Pagal panaudos sutartį valdomu pastatu leido naudotis viešajai įstaigai Kauno įvairių tautų kultūros centrui, nesudaręs patalpų naudojimo sutarties; leido pastatus panaudos pagrindais naudoti kitiems juridiniams asmenims ir Daugpilio lietuvių kultūros draugijai „Rasa“, dalį turto subnuomoti tretiesiems asmenims.

³⁷ Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymas, 1998-05-12 Nr. VIII-729, 14 str.

		Departamentas be Vyriausybės leidimo pagal panaudos sutartis perdavė viešosioms įstaigoms žydų vidurinei mokyklai „Menachemo namai“ ir lopšeliui – darželiui „Menachemo namai“ pastatus ir statinius.
	Kompiuterinė technika Turto vertė 62,7 tūkst. Lt	Perduota patikėjimo teise valdyti ir naudoti viešajai įstaigai Visagino valstybinės kalbos centrui, nesivadovaujant teisės aktais (valstybės turtas gali būti perduodamas tik valstybės institucijoms, įstaigoms ir organizacijoms).
Lietuvos muzikos ir teatro akademija (toliau – LMTA)	Patalpos (Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo centrui, 404 kv. m.) T. Kosciuškos g. 12, Vilnius	Panaudos pagrindais perduotos patalpos Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo centrui be Vyriausybės nutarimo. Patalpomis naudojasi viešoji įstaiga Mažoji teatro akademija, nesudariusi turto panaudos sutarties. LMTA patalpose įsikūrusios dvi įstaigos: LMTA rėmimo fondas „Šaltinis“ ir LMTA tarptautinių projektų grupė. Šioms įstaigoms patalpų suteikimo sutarčių audito metu nepateikta. Pokyčiai po audito: 2007 m lapkričio 13 d. priimtas Vyriausybės nutarimas dėl patalpų perdavimo pagal panaudos sutartį viešajai įstaigai Mažoji teatro akademija.
Šiaulių universitetas	27 pastatai, statiniai ir kilnojamas turtas Turto vertė 1 331,1 tūkst. Lt	Turtas perduotas V.Radvilo individualiai įmonei pagal pasaulio sutartį.
Šiaulių universitetas	Valstybinės žemės sklypai	Pasirašė žemės subnuomos ir pasaulio sutartis bei perdavė pasaulio būdu individualiai įmonei nesivadovaudamas galiojančiais teisės aktais. Universiteto poilsio bazės teritorijoje individuali įmonė savavališkai be leidimų stato statinius, turtas (perduotas pasaulio) be universiteto raštiško sutikimo bei suderinimo naudojamas trečiųjų asmenų
Vilniaus dailės akademija	Dalis patalpų esančių Maironio g. 3, Vilniuje	2001-07-30 sudarė panaudos sutartį be Vyriausybės nutarimo su viešąja įstaiga „Studentų meno centras“. Pokyčiai po audito: Šiuo metu viešoji įstaiga „Studentų meno centras“ minėtose patalpose veiklos nevykdo ir planuoja išsikelti.

2.2. Baltijos pajūrio žemės naudojimo ir jos valstybinės kontrolės vertinimas³⁸

Siekiant įvertinti Baltijos pajūrio teritorijos naudojimą, atliktas veiklos auditas, kurio metu nagrinėti šie klausimai: žemės naudojimo valstybinės kontrolės vykdymas Klaipėdos apskrityje; išimtinės Lietuvos Respublikos nuosavybės apsauga pajūrio juostoje; Palangos miesto valstybinės reikšmės miškų, esančių 7 km pločio juostoje nuo Baltijos pajūrio, apsauga; teritorijų planavimo sprendinių sustabdymas ir kitų Baltijos pakrantės teritorijų, kurios nepatenka į minėtas teritorijų grupes, tačiau yra reikšmingos, apsauga. Nustatyta, kad:

³⁸ 2007-07-31 valstybinio audito ataskaita Nr. VA-P-30-2-13 (veiklos auditas).

- Žemės naudojimo valstybinė kontrolė Klaipėdos apskrityje, už kurios organizavimą ir vykdymą atsakingas Klaipėdos apskrities viršininkas, planuojama ir įgyvendinama netinkamai, todėl Baltijos pajūrio teritorijos naudojimas neįvertinamas visuomeniniu, rekreaciniu ir gamtosaugos požiūriais, o pati kontrolė nesukuria tikėtinos naudos visuomenei. Teritorijų planavimas atskirai nagrinėtais atvejais vykdytas pažeidžiant galiojančius įstatymus, o šio proceso priežiūros reglamentavimas yra nepakankamas.

Pavyzdžiai

Klaipėdos apskrityje, kuri apima 520,9 tūkst. ha žemės plotą, žemės naudojimo valstybinę kontrolę atlieka Klaipėdos apskrities viršininko administracijos Žemės tvarkymo departamentas ir žemėtvarkos skyriai. Įvertinus Klaipėdos apskrityje 2006 metų žemės naudojimo valstybinės kontrolės planavimą ir įvykdymą, auditorių nuomone:

- neskiriama pakankamai dėmesio teritorijos analizei ir planuojamų tikrinti objektų atrankai, kurios metu turi būti atsižvelgiama į regiono rizikingiausias vietas, žemės sklypų reikšmingumą ar esminius ūkinės veiklos juose pasikeitimus.
- dėl daugiausiai žemės naudojimo patikrinimų atlikusio Kretingos rajono žemėtvarkos skyriaus Nacionalinė žemės tarnyba 2007-03-30 pažymoje Nr. 4K-4 Klaipėdos apskrities viršininkui nurodė, kad abejoja, ar 2006 metais Kretingos rajono žemėtvarkos skyriuje žemės naudojimo valstybinė kontrolė iš viso buvo vykdoma. Šių abejonių pagrindas yra tas, kad dauguma patikrinimų atlikta per vieną dieną, patikrinimuose nedalyvauja žemės sklypų savininkai ar naudotojai, jie nėra supažindinami su nustatytais žemės naudojimo pažeidimais; nustatytų pažeidimų atvejais nenagrinėtos administracinių teisės pažeidimų bylos, nepriimti nutarimai dėl administracinės nuobaudos skyrimo, kai kurie žemės naudojimo patikrinimo aktai surašyti formaliai, nedetalizuojant nustatyto žemės naudojimo pažeidimo.
- Valstybiniai auditoriai patikrino, ar žemės naudotojai nesudaro kliūčių priėjimui prie Baltijos jūros Pajūrio regioniniame parke, kurio apsauga ir apribojimai veiklai joje yra reglamentuoti daugelyje specialiųjų teisės aktų. Audito metu patikrinus keturis kelius, vedančius jūros link, trys iš jų buvo užtvirti tvoromis su lentelėmis: „privati valda“, „eiti draudžiama“ ar kitais savavališkai pastatytais, pačių pagamintais draudžiamaisiais kelių eismo ženklais. Klaipėdos apskrityje 2006 metais nebuvo nustatytas nė vienas pažeidimas, susijęs su trukdymu asmenims prieiti prie paviršinio vandens telkinių.

- Pajūrio juostai teisės aktai suteikia išimtinės Lietuvos Respublikos žemės nuosavybės statusą, tačiau jos apsauga skirtinguose specialiuosiuose įstatymuose ir kituose teisės aktuose išlieka nepakankama ir fragmentiška, o esamų nuostatų ne visada laikomasi praktikoje.

Pavyzdžiai

Klaipėdos apskrities viršininkės V. Lukošienės 2005-12-23 sprendimu Nr. 55/13951 privačiam fiziniam asmeniui buvo atkurtos nuosavybės teisės į Baltijos pajūrio juostoje esantį 9,3 ha ploto žemės ūkio paskirties sklypą. Taip Klaipėdos apskrities viršininkė ir asmenys, dalyvavę rengiant šį sprendimą, pažeidė Pajūrio juostos įstatymo 5 str. 1 d. ir Žemės įstatymo 6 str. 1 d. 2 p. nuostatas, pagal kurias pajūrio juostai priklausanti žemė yra išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė.

Audito metu Klaipėdos apskrities viršininko administracija 2007-06-07 raštu Nr. 2.3-216-(4.1) prašė Klaipėdos rajono apylinkės prokuratūros kreiptis į teismą dėl Klaipėdos apskrities viršininko 2005-12-23 sprendimo Nr. 55/13951 dalies, kuri susijusi su nuosavybės teisių atkūrimu į 9,3 ha ploto žemės ūkio paskirties sklypą Klaipėdos r. sav. Šaipių k., panaikinimo teismine tvarka.

- Baltijos pajūrio teritorijoje esančių poilsio namelių, kurių skaičiaus audituotos institucijos nežino, statuso ir jų naudojimo reglamentavimas, siekiant tinkamai apsaugoti vertingas ir ekologiškai jautrias Baltijos pajūrio teritorijas, yra nepakankamas.

Pavyzdžiai

Baltijos pajūrio teritorijoje esančių poilsio namelių, kurių tikslus skaičius nėra žinomas, tačiau, auditorių nuomone, gali siekti 1000, galiojantys teisės aktai konkrečiai neįvardija, tačiau pagal jų charakteristikas juos priskiria nesudėtingų statinių kategorijai. Toks reglamentavimas poilsio namelių savininkams suteikia teisėtą pagrindą bei teisėtus lūkesčius juos registruoti Nekilnojamojo turto registre, juos rekonstruoti, jų vietoje statyti kitus kapitalinius statinius bei aplink juos formuoti žemės sklypus, o tai gali neigiamai paveikti Baltijos pajūrio teritorijas.

Architektūriniu ir urbanistiniu požiūriu, siekiant apsaugoti Baltijos pajūrio teritorijas, galiojantis vertintų poilsio namelių statuso reglamentavimas yra ydingas ir taisytinas, nes jie turėtų būti prilyginti laikiniams statiniams, turėtų būti nustatytas pagrįstas ir protingas jų naudojimo terminas, o jie patys Nekilnojamojo turto registre neregistruojami.

- Vyriausybė nėra patvirtinusi tvarkos (nors tai numatyta Miškų įstatyme³⁹), pagal kurią turėtų būti nuomojama valstybinė miško žemė. Tai kelia riziką, kad valstybinės reikšmės miškų teritorijos, išimtinė nuosavybės teise priklausančios Lietuvos Respublikai, gali būti nepakankamai apsaugotos.

Vyriausybei, Aplinkos ministerijai, Klaipėdos apskrities viršininko administracijai, Palangos miesto savivaldybei pateiktos rekomendacijos. Šiems subjektams pagal jų kompetenciją rekomenduota: stiprinti žemės naudojimo valstybinės kontrolės planavimo ir įgyvendinimo procesą pagal valstybinio audito ataskaitoje nurodytus rizikos veiksnius; atlikti veiksmus, kurie leis efektyviau saugoti Baltijos pajūrio juostą; teisės aktuose reglamentuoti atskiras teritorijų planavimo ir jų kontrolės procedūras; peržiūrėti galiojančius teisės aktus ir prireikus parengti jų pakeitimus dėl Baltijos pajūrio teritorijoje esančių poilsio namelių statuso patikslinimo, jų naudojimo termino nustatymo ir žemės, reikalingos šių statinių eksploatacijai, naudojimo reglamentavimo; nustatyti valstybinės miško žemės nuomos tvarką.

Pokyčiai po audito

Pagal valstybinio audito ataskaitoje nurodytus faktus valstybės kontrolieriaus pavaduotojas 2007-08-14 priėmė sprendimą Nr. SP-5, kuriuo įpareigojo Klaipėdos apskrities viršininką įstatymų nustatyta tvarka traukti tarnybos atsakomybės asmenis, atsakingus už nuosavybės teisių į Baltijos pajūrio juostoje esantį 9,3 ha ploto žemės ūkio paskirties sklypą atkūrimą. Vykdamas šį sprendimą Klaipėdos apskrities viršininko administracijoje buvo atliktas tarnybinis patikrinimas, kurio rezultatais vadovaudamasis Klaipėdos apskrities viršininkas Klaipėdos rajono žemėtvarkos skyriaus vyresniajai specialistei, l. e. skyriaus vedėjos pareigas, skyrė tarnybinę nuobaudą – pastabą.

³⁹ Lietuvos Respublikos miškų įstatymas, 1994-11-22 Nr. I-671.

2.3. Valstybinio audito ataskaitoje „Dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ir žemės reformos esamos būklės vertinimo rezultatų“ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas⁴⁰

Pagrindiniai žemės reformos tikslai yra šie: užtikrinant gamtos išteklių apsaugą, įgyvendinti asmenų teisę į žemės nuosavybę bei naudojimą įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis, grąžinant neteisėtai nusavintą žemę, perduodant ar suteikiant neatlygintinai nuosavybėn bei perduodant pageidaujantiems ją pirkti, išnuomojant ar suteikiant naudotis valstybinę žemę; sudaryti teises ir ekonomines prielaidas žemės rinkai plėtoti, įgyvendinti socialinį teisingumą privatizuojant valstybinę žemę.

Vyriausybės 2006–2008 m. programoje numatyta iki 2007 m. gruodžio 31 d. baigti žemės reformą ir grąžinti žemę jos teisėtiems savininkams. Iki 2006 m. liepos 1 d. kaimo vietovėje piliečiams nuosavybės teisės atkurtos į 94,48 proc. nuo piliečių prašymuose nurodyto ploto, miesto teritorijose – į 50,41 proc. nuo piliečių prašymuose nurodyto ploto.

Atliekant valstybinį auditą buvo analizuojamas audito ataskaitoje „Dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ir žemės reformos esamos būklės vertinimo rezultatų“⁴¹ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas, taip pat įvertinta žemės reformos esama būklė bei išskirtos pagrindinės priežastys, apsunkinančios nuosavybės teisių į žemę, mišką, vandens telkinius atkūrimą kaimo ir miestų vietovėse. Audito metu nustatyta, kad:

- Žemės ūkio ministerija ir Nacionalinė žemės tarnyba ėmėsi priemonių įgyvendinti rekomendacijas ir tai sudaro prielaidas spręsti su žemės reformos vykdymu susijusias problemas. Tačiau, jeigu Žemės ūkio ministerija ir metodiškai vadovaujanti žemės reformos darbams bei kontroliuojanti šiuos darbus Nacionalinė žemės tarnyba būtų laiku parengusios teisės aktų pakeitimus, tai galėjo turėti didesnės įtakos, kad žemės reformos vykdymo eiga būtų pakankamai reglamentuota, o žemės reformos vykdymo kontrolė būtų veiksmingesnė.
- Nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius atkūrimą kaimo vietovėse lėtina projektų autorių trūkumas, sudėtingi nuosavybės teisių atkūrimo atvejai ir pretendentų pageidavimas grąžinti žemę tik natūra.
- Miestų teritorijose nuosavybės teisių atkūrimą lėtina laisvos žemės trūkumas, informacijos kartografinėje medžiagoje apie laisvą (neužstatytą) žemę ir detaliai nesuplanuotas teritorijas apskričių žemėtvarkos skyriuose nebuvimas, lėtas žemės sklypų,

⁴⁰ 2006-12-29 valstybinio audito ataskaita Nr. 30-10-35 (veiklos auditas).

⁴¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 2004-03-18 valstybinio audito ataskaita Nr. 2030-14 „Dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ir žemės reformos esamos būklės vertinimo rezultatų“.

kuriuose numatyta atkurti nuosavybės teises, detaliųjų planų rengimas, pretendentų pageidavimas gražinti žemę tik natūra miestų teritorijose.

Valstybės kontrolė konstatavo, kad Žemės reforma gali būti nebaigta Vyriausybės programoje numatytu terminu, ir rekomendavo Nacionalinei žemės tarnybai bei apskričių viršininkams imtis priemonių, kad būtų laiku baigta žemės reforma; apskričių viršininkams – informuoti pretendentus, pageidaujancius atkurti nuosavybės teises į žemę, mišką ir vandens telkinius, apie realias galimybes atkurti šias teises pretendentų pageidaujamos teritorijose. Vilniaus, Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Tauragės ir Alytaus apskričių viršininkams rekomendavo imtis papildomų priemonių, užtikrinančių informacijos kartografinėje medžiagoje apie laisvą (neužstatytą) žemę ir detaliam nesuplanuotam miestų teritorijas gavimą, ir svarstyti galimybę šiam tikslui įgyvendinti su miesto savivaldybėmis parengti bendrus priemonių planus.

Didėjantis visuomenės nepasitenkinimas, kad nepakankamai laisvai galima patekti prie valstybinės reikšmės vidaus vandens telkinių, paskatino Valstybės kontrolę domėtis žemės sklypų formavimu ir jų išdėstymu paviršinio vandens telkinių apsaugos zonose ir pakrančių apsaugos juostose.

Atliekant auditą vertinta, kaip parinktos teritorijos žemės reformos žemėtvarkos projektams rengti ir kaip vertingose vietose, prie paviršinio vandens telkinių, buvo suformuoti sklypai, skirti perduoti nuosavybėn neatlygintinai piliečiams vietoj turėtos žemės kitose vietovėse. Nagrinėta Molėtų rajono Mindūnų kadastro vietovė prie Braškiškių ežeriuko ir Siesarčio ežero, Trakų rajono Onušio kadastro vietovė prie Drabužio ir Spindžiuko ežerų ir Alešiškės kadastro vietovė prie Vilūniškių ežero. Nustatyta, kad mažų sklypų projektavimas ežerų pakrantėse mažina visuomenės galimybes naudotis rekreacinėmis zonomis. Labanoro ir Aukštadvario regioniniuose parkuose piliečiams perduodami neatlygintinai nuosavybėn kaip lygiaverčiai turėtajai žemei kitose vietovėse sklypai galėjo būti suformuoti proporcingai visoje teritorijoje neužimant ežerų pakrančių. Dalis rekreaciniu požiūriu vertingų teritorijų galėjo likti valstybės nuosavybėje.

Valstybės kontrolė rekomendavo Vilniaus ir Utenos apskričių viršininkams sustiprinti teritorijų planavimo valstybinę priežiūrą, rengiant žemėtvarkos projektus, ir žemės naudojimo valstybinę kontrolę rekreacinėse ir aplinkosaugos požiūriu vertingose teritorijose; svarstyti galimybę dėl visuomenės informavimo priemonių naudojimo, siekiant sureguliuoti piliečių ir žemėvaldų savininkų bei kitų naudotojų santykius dėl priėjimo prie paviršinio vandens telkinių.

Pokyčiai po audito

2006 m. gruodžio 29 d. valstybinėje audito ataskaitoje Nr. 30-10-35 „Dėl nuosavybės teisių į žemę atkūrimo ir žemės reformos esamos būklės vertinimo rezultatų“ pateiktą valstybinio audito rekomendaciją įgyvendinimas“ pateiktos rekomendacijos iš dalies įgyvendintos.

2.4. Akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ gaivinimo plano vykdymas⁴²

Priėmus ir įgyvendinus akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ (toliau – Bendrovė) veiklos gaivinimo planą, valstybė 2004 m. suteikė Bendrovei 27,685 mln. Lt finansinę pagalbą. Tai sudarė galimybę tęsti įmonės veiklą. Bendrovė buvo atleista nuo valstybės vardu gautos paskolos gražinimo, nuo apskaičiuotų delspinigių ir palūkanų, jai buvo nustatyti kiti mokesčių mokėjimo terminai, tačiau suteikta finansinė pagalba siekė 5,0 mln. Lt.

Iš valstybės suteiktos finansinės pagalbos Bendrovė 2004 m. investicijoms panaudojo 1,953 mln. Lt. Tai leido Bendrovei gaminti geresnės rūšies produkciją, tačiau laukiami suteiktos finansinės pagalbos rezultatai nebuvo pasiekti: pagamintos produkcijos pardavimų apimtys nepadidėjo, savikaina nesumažėjo, veiklos rodikliai iš esmės nepagerėjo. Bendrovė 2004 m. patyrė 15,7 mln. Lt, 2005 m. – 16,0 mln. Lt grynojo nuostolio.

Per 2006 m. devynis mėnesius Bendrovės veikloje įvyko teigiamų pokyčių: nors pelningumo rodikliai išliko neigiami, tačiau, lyginant su 2003–2005 m., jie labai pagerėjo. Bendrovė per 2006 m. devynis mėnesius patyrė 1 007,0 tūkst. Lt neaudituito nuostolio, kai 2005 m. per tą patį laikotarpį nuostolis siekė 6 484,0 tūkst. Lt. Bendrovės nuostolis sumažėjo ir dėl to, kad pardavus įmonės ilgalaikį turtą, jo pardavimo pelnas per 2006 m. devynis mėnesius sudarė 6 657,0 tūkst. Lt, per 2005 m. – 4 139,0 tūkst. Lt, per 2004 m. – 1 261,0 tūkst. Lt.

Įgyvendinus akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ gaivinimo planą, Bendrovė planavo pasiekti rezultatus, kurie turėjo labai pagerinti įmonės finansinę padėtį, tačiau rezultatai negerėjo ir įmonės finansinė būklė liko gana sudėtinga.

Ūkio ministerijai pasiūlyta išanalizuoti akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ veiklos tęstinumo galimybes ir spręsti klausimą dėl tolesnės veiklos tikslingumo.

Pokyčiai po audito

2007 m. vasario–gegužės mėn. vyko akcinės bendrovės „Alytaus tekstilė“ privatizavimo procesai. Kadangi 2007 m. I pusmetyje bendrovės veikla buvo nuostolinga, valdyba priėmė sprendimą gamybos neatnaujinti, o akcininkai inicijavo bendrovės bankrotą. 2007 m. rugpjūčio mėn. Kauno apygardos teismas akcinei bendrovei „Alytaus tekstilė“ iškėlė bankroto bylą.

⁴² 2006-12-14 valstybinio audito ataskaita Nr. 20-1-28 (veiklos auditas).

3. Valstybės kontroliuojamos įmonės

Vertinimas

Per 2004-2006 metus valstybės įmonių turto pelningumo rodiklis sumažėjo 0,4 proc., 2006 m. pabaigoje sudarė 1,2 proc.; valstybės kontroliuojamų akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių – atitinkamai padidėjo 0,2 proc. ir sudarė 2,0 proc. Palyginimui: visų įmonių⁴³ turto pelningumo rodiklis per minėtą laikotarpį padidėjo 1,3 proc. ir 2006 m. pabaigoje sudarė 7,2 proc.

Valstybės įmonių bendrasis pelningumas 2006 m. pabaigoje sudarė 36,9 proc., o valstybės kontroliuojamųjų akcinių ir uždarytų akcinių bendrovių – 10,8 proc. Atitinkamos ministerijos, kurios yra ūkio subjektų steigėjos, turėtų vertinti valstybės kontroliuojamų įmonių veiklos rodiklių tendencijas.

Valstybei nuosavybės teise priklauso valstybės įmonių turtas, taip pat akcinėse bendrovėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse valstybei priklausančių akcijų dalis. Ataskaitos duomenimis, valstybės įmonių patikėjimo teise valdomas 2006 m. gruodžio 31 d. nefinansinis turtas sudarė 8 860 mln. Lt, finansinis – 2 623,7 mln. Lt, akcinėse ir uždarosiose akcinėse bendrovėse valstybei priklausančios akcijos – 3 952,4 mln. Lt.

Statistikos departamentas, įvertinęs Seimo rekomendacijas, nuo 2006 m. Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos aiškinamajame rašte teikia valstybės kontroliuojamųjų įmonių (valstybės įmonių ir akcinių bei uždarytų akcinių bendrovių, kuriose valstybei nuosavybės teise priklauso 50 ir daugiau procentų akcijų) veiklos rodiklius. Ataskaitos aiškinamojo rašto duomenimis:

- Valstybės įmonės per 2006 m.:
 - ▶ uždirbo 1 918,6 mln. Lt pajamų (palyginti su 2005 m., sumažėjo 8,0 proc.);
 - ▶ pelnas prieš apmokestinimą – 133,9 mln. Lt (palyginti su 2005 m., beveik nepasikeitė);
 - ▶ bendras pelningumas per metus sumažėjo 0,3 proc., pelningumas padidėjo 0,6 proc.
- Akcinės bendrovės ir uždarnosios akcinės bendrovės, kuriose valstybei nuosavybės teise priklauso 50 ir daugiau procentų akcijų:
 - ▶ uždirbo 4 098,4 mln. Lt pajamų (palyginti su 2005 m., padidėjo 9,5 proc.);
 - ▶ pelnas prieš apmokestinimą – 227,6 mln. Lt (palyginti su 2005 m., padidėjo 14,3 proc.);
 - ▶ bendras pelningumas per metus sumažėjo 0,8 proc., pelningumas padidėjo 0,2 proc.

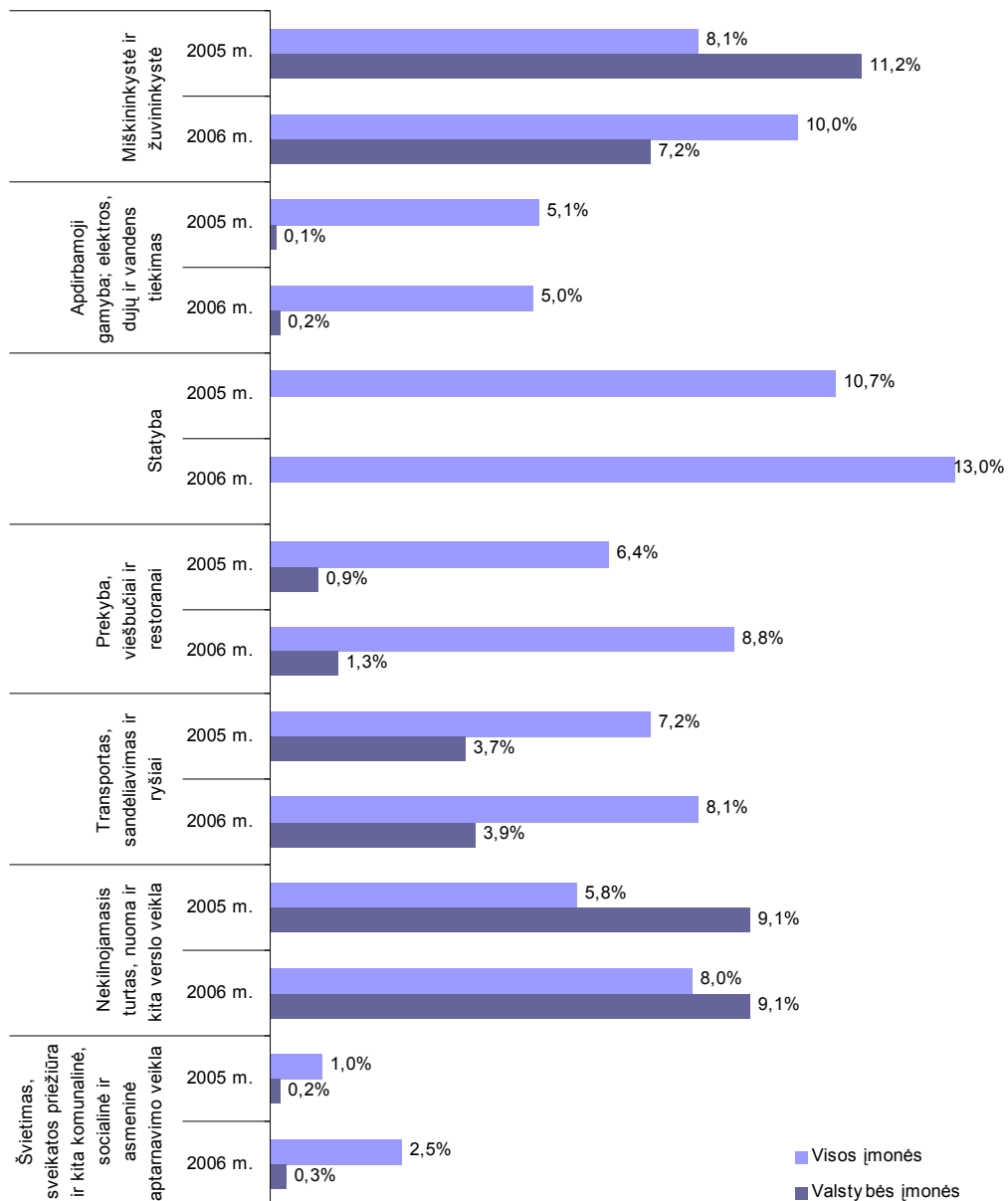
Toliau pateikiame visų įmonių, valstybės įmonių ir akcinių bei uždarytų akcinių bendrovių

⁴³ Valstybės įmonių, akcinių bendrovių ir uždarytų akcinių bendrovių be individualių, finansinio tarpininkavimo veiklos ir žemės ūkio veiklos įmonių.

turto pelningumo 2005 ir 2006 m. palyginimą pagal veiklos sritis⁴⁴.

Valstybės nefinansinių įmonių turto pelningumo rodikliai daugelyje sričių mažesni nei visų atitinkamos veiklos nefinansinių įmonių turto pelningumo rodikliai. Per 2006 metus valstybės įmonių, užsiimančių miškininkystės ir žuvininkystės veikla, turto pelningumas sumažėjo 4 proc., valstybės įmonių, teikiančių prekybos, viešbučių paslaugas, turto pelningumo rodiklis padidėjo 0,4 proc., valstybės įmonių, teikiančių transporto, sandėliavimo ir ryšių paslaugas – 0,2 proc., kitose veiklos srityse pelningumo rodikliai nepasikeitė (1 pav.).

1 pav. Valstybės įmonių turto pelningumo rodiklių tendencijos

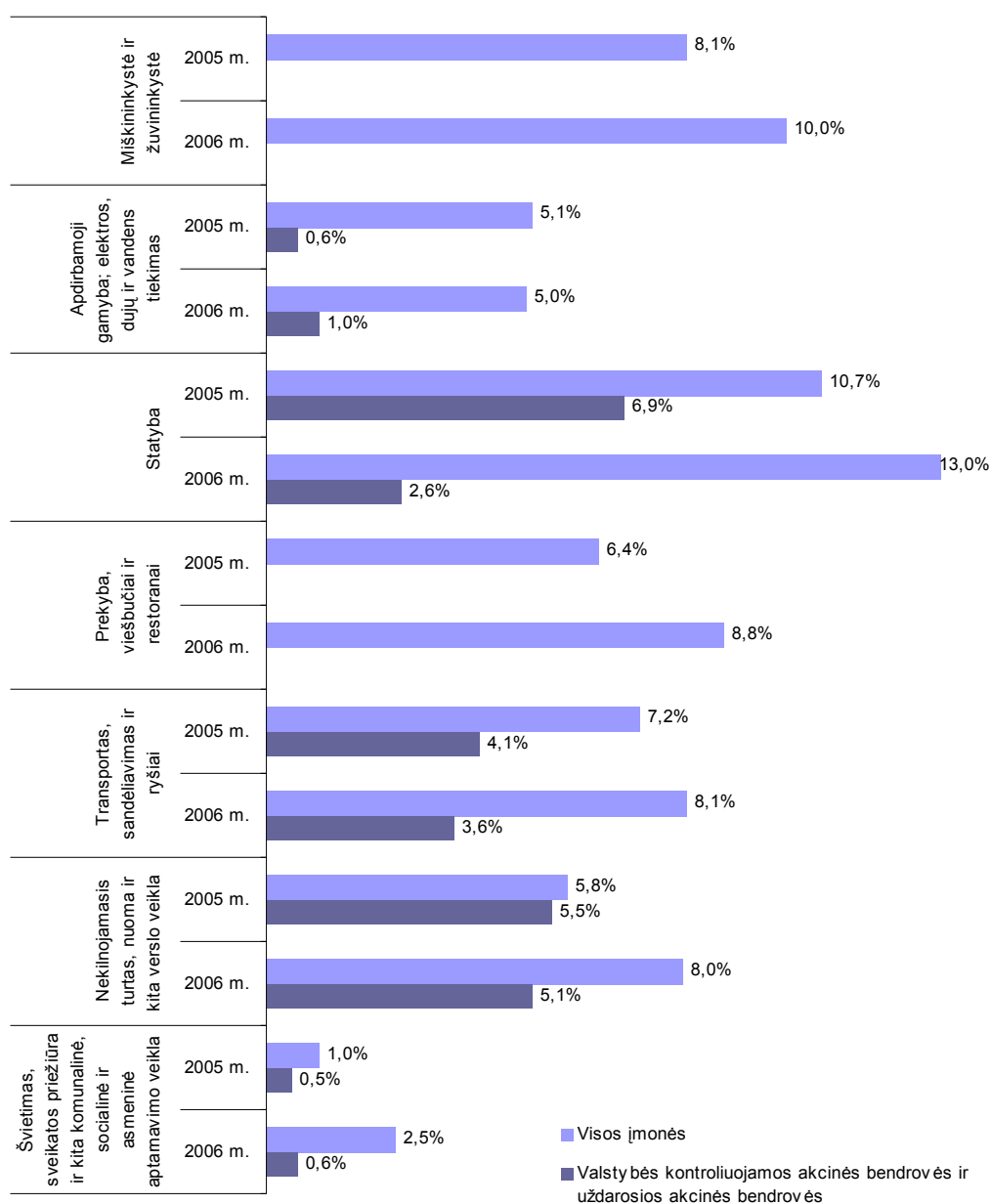
Šaltinis – Statistikos departamentas

⁴⁴ Plačiau apie rodiklių apskaičiavimą – Ataskaitos aiškinamajame rašte.

Per 2006 metus, akcinių ir uždaryjū akcinių bendrovių, užsiimančių apdirbamąja gamyba ir elektros, dujų bei vandens teikimu, turto pelningumas padidėjo 0,4 proc., o statybos paslaugas teikiančių įmonių turto pelningumas sumažėjo 4,3 proc., akcinių ir uždaryjū akcinių bendrovių, teikiančių transporto, sandėliavimo ir ryšių paslaugas – 0,5 proc. (2 pav.).

Išanalizavus valstybės įmonių, akcinių ir uždaryjū akcinių bendrovių bei visų įmonių turto pelningumo rodiklio tendencijas matyti, kad visų 107 valstybės įmonių turto pelningumas nepasikeitė ir siekė 1,2 proc., 54 valstybės kontroliuojamų akcinių ir uždaryjū akcinių bendrovių turto pelningumas padidėjo 0,1 proc.. Palyginimui: visų įmonių turto pelningumas per 2006 m. padidėjo 1,2 proc. ir siekė 7,2 proc.

2 pav. Akcinių ir uždaryjū akcinių bendrovių turto pelningumo rodiklių tendencijos

IV DALIS. SEIMO IR VALSTYBĖS KONTROLĖS SIŪLYMŲ VYRIAUSYBEI ĮGYVENDINIMAS

Vertinimas

Seimas, atsižvelgdamas į Valstybės kontrolės Išvadoje dėl Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos pateiktas rekomendacijas, pasiūlė Vyriausybei imtis priemonių, užtikrinančių, kad Valstybės turto informacinė paieškos sistema pradėtų veikti teisės aktais nustatytais terminais⁴⁵. Pažymėtina, kad nė viena rekomendacija laiku neįgyvendinta.

5 lentelė. Rekomendacijų įgyvendinimas

<i>Rekomendacija</i>	<i>Įvykdymas</i>
1. 2007 m. lapkričio 1 d. parengti viso valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo kiekine bei vertine išraiška ir įregistravimo atitinkamuose viešuosiuose registruose veiksmų ir priemonių planą	<p><i>Siūlymas laiku neįgyvendintas</i></p> <p>Valstybės įmonė Valstybės turto fondas 2007 m. lapkričio 5 d. pateikė Vyriausybei valstybei nuosavybės teise priklausančio registruotino turto inventorizavimo kiekine bei vertine išraiška ir įregistravimo atitinkamuose viešuosiuose registruose veiksmų ir priemonių plano projektą (<i>plačiau – Išvados priedo 2 dalies 2 skyriuje</i>)</p> <p><i>Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas</i></p>
2. 2007 m. rugpjūčio 1 d. paskirti instituciją, atsakingą už valstybės turto informacinės paieškos sistemos tvarkymą	<p><i>Siūlymas įgyvendintas iš dalies</i></p> <p>2007 m. rugpjūčio 22 d. Vyriausybė pavedė valstybei įmonei Valstybės turto fondui organizuoti valstybės turto informacinės paieškos sistemos kūrimo darbus (<i>plačiau – Išvados priedo 2 dalies 2 skyriuje</i>)</p>
3. 2007 m. rugsėjo 1 d. patvirtinti valstybės turto informacinės paieškos sistemos nuostatus	<p><i>Siūlymo įgyvendinimas bus stebimas</i></p>
4. 2007 m. lapkričio 1 d. patvirtinti valstybei nuosavybės teise priklausančio turto ataskaitos rengimo tvarką	<p><i>Siūlymas neįgyvendintas (plačiau – Išvados priedo 1 dalies 2 skyriuje)</i></p>

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Išvadą ir Išvados priedą parengė:

Valstybės kontrolės 6-ojo audito departamento direktorė Jolita Korzunienė, vyriausioji valstybinė auditorė Erika Lатыšovič.

⁴⁵ Lietuvos Respublikos Seimo 2007-06-27 nutarimas Nr. X-1227 „Dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto 2005 m. ataskaitos“.